

MONTSERRAT

de Emmanuel Roblès

Data premierei : 15 februarie 1975.

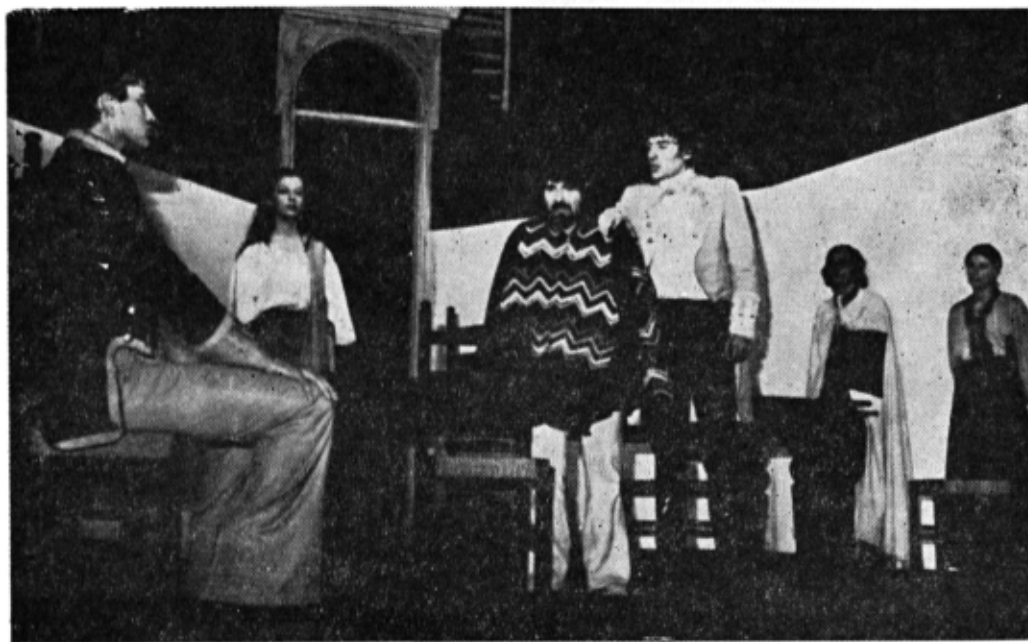
Regia : Conferențiar SANDA MANU.
Asistenți : GETA ANGHIELUȚĂ și
ȘTEFAN VELNICIUC. Scenografia :
MIRCEA RIBINSCHI.

Distribuția : ȘTEFAN VELNICIUC
(Părintele Coronil) ; VLAD RĂDESCU
(Montserrat) ; ANDREI FIŢI (Morales) ;
MIRCEA JIDA (Izquierdo) ;
GHEORGHE DĂNILĂ (Olarul) ; ION
CHELARU (Negustorul) ; MARIANA
NEAGU (Mama) ; ȘERBAN CELEA
(Actorul) ; MIRCEA CONSTANTINESCU
(Ricardo) ; RALUCA ELENA ZAM-
FIRESCU (Elena).

Poate că e de așteptat să intervină în activitatea Studioului I.A.T.C. momente de cădere a tensiunii, poate că e firesc să nu atingă toate spectacolele acestui teatru-școală cota înalțelor realizări, poate că e spre folosul și al studenților-actori și al profesorilor lor să se pomenească în fața unei reușite doar parțiale, pentru a căuta să afle cauzele neîmplinirii.

După părerea mea, în stagiunea acestei promoții — de toată lumea mult aplaudată — premiera cu *Montserrat* e, dacă nu un moment de reflux, în orice caz, un moment de stagnare. Spiritul glorioasei piese despre lupta popoarelor Americii Latine împotriva colonialismului spaniol nu s-a întâlnit decât vag și lăturalnic cu spiritul echipei de interpreți și al profesorilor ei. Și nu din pricina piesei care, la optsprezece ani de când a fost reprezentată pentru prima oară la noi și după nenumăratele reluări pe scenele teatrelor din țară, se arată la fel de proaspătă, de vie, de actuală în substanța ei de o mare densitate dramatică, în mesajul ei de neîndoiește permanentă. Cred că, judecându-se mai în pripă lucrurile, s-au avut în vedere valențele textului, dar s-a neglijat aprecierea exactă a posibilităților de transpunere scenică a acestor

Scenă din spectacol

valente, în condițiile Studiului I.A.T.C. — 1974—1975. Mai direct spus, echipa — și profesorii, firește — nu intră în rezonanță cu piesa, nu au găsit lungimea de undă care să permită comunicarea. Să ne reamintim că drama lui Emmanuel Roblès e o dramă psihologică, o dramă a înaltei tensiuni interioare, consumată ca o explozie, într-un timp istoric de numai un ceas; — un ceas în care un Montserrat poate trăda salvând șase vieți nevinovate sau nu trădează și vede pierdută fără vină șase oameni pentru a da o șansă de salvare conducătorului răscoalei, Bolívar. Să lăsam la o parte observația că în centrul atenției piesei este figura de erou, devenită legendară, a lui Simon Bolívar, Eliberatorul, să amintim doar că momentul ales de autor e un moment de vîrf în lupta popoarelor din Venezuela, Bolivia, Peru, Ecuador, Columbia, împotriva colonialismului. Să reținem că această înclăștare avea o durată de sute de ani și că prețul libertății a fost plătit cu mii și mii de vieți. Și, revenind la piesă, să distingem poliul conflictului: de o parte Izquierdo, spaniolul feroce, crud, hărăzind pe răsculați, uciugind fără scrupule; de alta, Montserrat, spaniolul decis să sprijine pe băștinași, a căror cauză dreaptă o împărțășește. Între acești doi poli, șase oameni care trebuie într-o oră să-l determine pe Montserrat să vorbească pentru a se salva. Diabolică năsecire din partea lui Izquierdo. Cumplită încercare pentru Montserrat. Și iată cum, pe rînd, unul cîte unul, cei șase sînt trimiși la moarte. Iar Montserrat tace. Dar ce se petrece dincolo de perdeaua străvezie a tăcerii lui, n-am putut vedea. Vlad Rădescu a schițat foarte nedecis nemaipomenita varietate de simțăminte pe care le încercă Montserrat într-un răstimp atît de scurt și pe fondul unei adînci tulburări sufletești. Îngrijorare, teamă, milă, durere, compătimire, înțelegere, îndoială, speranță, groază, slăbiciune, tărie, toate aceste sentimente și încă altele au trecut pe lângă interpret, care n-a lăsat să se vadă decît un zbucium confuz, o unică stare de neliniște spăimoasă. Izquierdo, interpretat de Mircea Jida, nu inspiră groază, nu aduce cu sine răceala de gheață a morții, actorul — bun, talentat, l-am mai văzut — are un chip prea luminos, un glas prea blînd și cald, nu ne va convinge niciodată că poate lovi necruțător, că poate privi în ochi pe cel pe care-l ucide, că are în el monstruoasa tumoare a voluptății crimei. Și acum, cei șase. Fiecare moare în felul lui. Negustorul — Ion Chelaru — moare laș, pierzînd prin acceptarea — teoretică — a tîrgului cu soția mult îndrăgîtă, ultimul strop de demnitate. Olarul moare meschin, biată făptură, nevăzînd în suferința omenească decît model pentru uleiurile sale. Și Gheorghe Dănilă — Olarul și Ion Chelaru au conturat cît de cît, și la tensiunea generală a spectacolului, personajele lor. Mama — Mariana Neagu — moare cu gîndul la micuții rămași singuri în casă, străină de drama mai cuprinzătoare la care e părtașă. N-am putut

pină acum să-mi dau seama cît de ce se îndreaptă cariera Marianei Neagu; și aici, ca și în Sîmbătă la Veritas, rolurile n-au ajutat-o să se arate. Actorul — Șerban Celea — moare demn, dar cu o demnitate care nu e a cauzei pentru care e trimis la moarte, ci a lui proprie, ca o ultimă străfulgerare a omenescului. Singurii care acceptă moartea ca pe o necesitate a luptei poporului lor sînt Ricardo și Elena, cei doi indieni: primul, Mircea Constantinescu, nu înainte de a afla dacă moartea lui aduce vreun folos cauzei răsculaților, cea de a doua, Baluca Elena Zamfirescu, hotărîtă să moară mai degrabă decît să se umilească și, umilindu-se să-și înjosească neamul. Dar cum se produce această explozie, la ce temperatură se consumă aceste clipe dinaintea morții? După părerea mea, Sanda Manu și asistenții ei, Geta Anghelută și Ștefan Velnicu, n-au reușit să închege atmosfera de dramatică tensiune, străbătută de descărcările electrice ucigătoare, pe care o presupunea conflictul, ezitînd continuu între melodramă și dramă psihologică.

Poate că și decorul lui Mircea Bibinschi, de un alb neutru, indiferent chiar, sugerează o stare de liniște, de existență molcomă, străine piesei. Poate că și Ștefan Velnicu, asistent la catedră și interpret al Părintelui Coroni, cu trecerile lui lente, cu momentele izolate de întreg pe care și le creează, sparge atmosfera, modifică ritmul, încetinește șuvoiul conflictului, abătîndu-l. În treacăut fie zis, singurul dintre interpreți care nu a înțeles personajul și nu și l-a apropiat cît de cît, a fost tocmai Ștefan Velnicu, care în locul misionarului în sutană, „minuitor“ iezuit de suflute, a conceput un fel de super-Izquierdo, în flagrantă contradicție cu intențiile autorului. Eu cred că altfel alecătuiți distribuția, în ansamblul ei, ar fi fost mai spre folosul studiului actorilor, utilizarea lor în roluri mai apropiate de datele lor personale, ar fi condus la rezultate superioare, chiar dacă rămîn la părerea că Montserrat, în ciuda valorilor ei certe, nu corespunde temperamental Sandei Manu și asistenților ei.

Virgil Munteanu

